EDEBİYAT ŞİİR

KUZEYDE BİR ADADAN:

Ortaçağ'dan Yirminci Yüzyıla Elli İngiliz Şairinden Elli Şiir

Derleyen ve çeviren:

Şavkar Altınel

KUZEYDE BİR ADADAN: OĞLAK-EDEBİYAT/ŞİİR

KUZEYDE BİR ADADAN:

Kimi hazinelerin ününü herkes duymuştur, kimini de nerdeyse bilen yoktur...

Bu kitap, yüzlerce yıllık görkemli bir geçmişe sahip olmasına karşın, ülkemizde pek tanınmayan İngiliz şiirinin zenginliklerini okurun önüne sermeyi amaçlıyor.

Çoğu daha önce Türkçe'ye hiç çevrilmemiş elli eşsiz şairden elli eşsiz şiir. Kimi nüktedan, kimi alaycı, kimi derin bir acıyla dolu, ama hepsi soğukkanlılıkla dünyayı olduğu gibi görmeyi bilen "kuzeyli" bir ulusun duyarlığıyla kusursuz bir işçiliğin ürünü.

Oğlak Yayınları, İngiliz şiirinin bizi yalnız şiirle ilgili değil, hayatlarımızla da ilgili en önemli gerçeklerle yüzleştirdiğini düşünen şair-çevirmen Şavkar Altınel'in bu derlemesini okurken kuzeyin kendine özgü havasının sizi de saracağına inanıyor.

KUZEYDE BİR ADADAN:

Ortaçağ'dan Yirminci Yüzyıla Elli İngiliz Şairinden Elli Şiir

Derleyen ve çeviren:

Şavkar Altınel

O Ğ L A K / EDEBİYAT /ŞİİR

Kuzeyde Bir Adadan: / Derl. ve Çev.: Şavkar Altınel
© Şavkar Altınel / Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1995
Bu çalışmanın ve tek tek bütün çevirilerin bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kapak ve iç tasarım: Serdar Benli
Dizgi düzeni: Fenice light 11 / 18 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Şefik Matbaası, Tel: 551 55 87

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel Yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş
Meşrutiyet Caddesi, Kıblelizade Sokak 1 Tepe Han D:6
Şişhane-İstanbul Tel: 251 71 08-09, Faks: 293 65 50

Birinci baskı: Ağustos 1995
ISBN 975 - 329 - 052 - 7

İçindekiler

Önsöz Yerine:
"Soğuk, Uzak ve Güzel Bir Şiir" **9**

Geoffrey Chaucer
Keseme Yakınış **17**
John Skelton
Bir Kafatası Üstüne **19**
Sir Thomas Wyatt
Bayan, Eminim, Bir Gün Çok Konuşmadan **24**
Henry Howard, Earl of Surrey
Windsor Surları Destek Olmuş Yorgun Koluma **25**
Edmund Spenser
Nasıl Uçsuz Bucaksız Denizlerde Bir Gemi **26**
Sir Edward Dyer
Alçakgönüllü Bir Sevgi **27**
Sir Walter Raleigh
Nedir ki Hayatlarımız Bir Oyundan Başka? **28**
Sir Philip Sidney
Ne Mahzun Adımlarla, Ey Ay, Nasıl da Solgun **29**
John Lyly
Eros'la Campaspe **30**
Robert Greene
Sir Geoffrey Chaucer'ın Portresi **31**
Michael Drayton
Nasıl Burdan Uzakta Birtakım Diyarlarda **32**
William Shakespeare
Bırak Artık, Üzülme Böyle, Yaptığın İçin **33**
John Donne
Ağlama Ben Giderken **34**
Ben Jonson
Ancak Gölgesidir Kadınlar Erkeklerin **37**
Robert Herrick
Bakirelere Öğüt **38**
Henry King
Böyledir Hayat **39**
George Herbert
Geri Çeken **40**
John Milton
Gördüm Sandım Karşımda O Azizeyi Bir An **42**
Sir John Suckling
Aşk Meleğine **43**
Andrew Marvell
Bir Balıçe **45**
Henry Vaughan
Gitmişler Işığın Dünyasına Hepsi de! **47**
John Dryden
Mr Oldham'ın Anısına **50**
John Wilmot, Earl of Rochester
Sevgi ve Hayat **52**
Jonathan Swift
Şehirde Bir Sağanak **53**

Alexander Pope
Saraylı Bir Bayan Üstüne **56**
Samuel Johnson
Dr Robert Levet'in Ölümü Üstüne **57**
Thomas Gray
Bir Köy Mezarlığında Ağıt **60**
William Cowper
Bir Yaban Tavşanı İçin Kitabe **68**
William Blake
Sevgi Bahçesi **72**
Willam Wordsworth
Lucy'nin Ölümü **73**
Samuel Taylor Coleridge
Kubilay Han **74**
Walter Savage Landor
Yetmişbeşinci Doğum Günümde **77**
Leigh Hunt
Öpüş **78**
George Gordon, Lord Byron
Dolaşmayacağız Artık Hiç Demek **79**
Percy Bysshe Shelley
Ozymandias **80**
John Clare
Varım **81**
John Keats
Chapman'ın Homer'ine İlk Kez Göz Attığımda **83**
Alfred, Lord Tennyson
Parçalan, Parçalan, Parçalan **84**
Robert Browning
Eski Düşesim **85**
Edward Lear
Nasıl da Hoş Tanımak Bay Lear'ı **88**
Emily Brontë
Görebilen **90**
Matthew Arnold
Gene Marguerite'e **92**
Dante Gabriel Rosetti
Sütleğen **94**
Algernon Charles Swinburne
Proserpina'nın Bahçesi **95**
Thomas Hardy
Kötü Yola Düşen Kız **101**
Gerard Manley Hopkins
Tanrı'nın Görkemi **103**
A. E. Housman
Uzak Ülke **104**
Rudyard Kipling
Danny Deever **105**
W. H. Auden
Şarkı **108**
Philip Larkin
Güvercinler **110**

Önsöz Yerine:

"Soğuk, Uzak ve Güzel Bir Şiir" *

Antolojinin en çarpıcı yanlarından biri adı, sanırım. Kuzeyde Bir Adadan: *Uzak ve soğuk bir diyar çağrıştıran bir ad.*

Evet. Bu adı özellikle seçtim. Böyle bir antoloji hazırlamaktaki amacım tabii bu konuda fazla bilgisi olmayan okurlara İngiliz şiiri hakkında bir fikir vermekti. "Soğukluk" ve "uzaklık" da bir bakıma bu şiirin temel nitelikleri arasında.

Bunlar sence dört nitelikler değil mi?

Tam tersine, bizi kıskıvrak yakalayıp benliğimizin derinliklerine kadar sarsacak her büyük şiirde bulunması gereken nitelikler. Nietzsche'nin, "Sanat hayatın yüzüne bir belirsizlik peçesi çekerek onun görünüşünü dayanılabilir kılar" gibi bir sözü vardır. Ben hiçbir zaman böyle bir belirsizliğin ne işe yarayabileceğini göremedim. Bence sanat hayatın yüzünde zaten olan peçeleri yırtıp elinden geldiğince gözünü kırpmadan gerçeklere bakabilmeli. İngiliz şiiri de bu anlamda gerçekçi, soğukkanlı, hayata belli bir uzaklıktan bakıp onu akıllı ve akılcı bir biçimde tartabilen bir şiir. Büyük duygu fırtınalarıyla dolu olduğu zaman bile bir yandan da acımasız bir mantıklılığı elden bırakmıyor ve bu da bu duygu fırtınalarını daha da kasıp kavurucu kılıyor.

Ama bu tür bir gerçekçiliğe eşlik eden bir söyleyiş tarzı var ki o da fazla düz ve kuru sanki.

"Düz" olabilir, ama "kuru" değil. Ne dediğini anlıyorum tabii. Türkiye'de hâlâ içlerinde bir dolu gereksiz sözcük arasında özel bir statüye sahip çarpıcı imgeler ya da bölümler barındıran şiirler yazılıyor. Gereksiz olan sözcükler unutulduktan sonra da bu ötekiler akılda kalıp "yıllarca yaşayacak dizeler" halini alıyor ve böylelikle de şiir amacına ulaşmış oluyor. Bu, kökleri divan şiirine uzanan bir şiir anlayışı. Korkarım ki İngiliz geleneğinde bu türden, okurun içlerinde çocuklar gibi eşelenip renkli cam kırıkları bulabileceği romantik enkazları andıran şiirler

pek yok, her sözcüğün belli bir işlevinin bulunduğu ve "büyülü" değil "işe yarar" olduğu şiirler var. Bu da bir tür okura ilk başta fazla heyecan verici bir durum değilmiş gibi gelebilir, ama böyle küçük bir derleme bile bu şiir geleneğinin gerçekte nasıl da esnek ve kıvrak olduğunu kanıtlamaya yetecektir. Buraya aldığım şiirler arasında eğlendirici şiirler de var, sevimli şiirler de var, büyük bir öfke dile getiren, "toplumsal içerikli" şiirler de var, en dayanılmaz gerçeklerle yüzleşmekten kaçmayan, düpedüz *dev* şiirler de var. Tabii illa ki Türkiye'deki şiir kavramına uyan bir şiir arayanlar için Coleridge'in, içinde bol miktarda renkli cam kırığı bulunan "Kubilay Han"ı da var, ama şairin bu yapıtını afyon aldıktan sonra yazdığını ve ortaya çıkanın da bir bütün değil bir parça olduğunu vurgulamaya gerek duymasına karşın, burada bile bizde o kadar sık rastlanmayan türden bir bütünlük olduğunu belirtmek gerekir.

Derlemenin barındırdığı çeşitlilik konusunda haklısın, ama böyle kısa bir kitap İngiliz şiirinin tarih içindeki gelişimini göstermek için yeterli mi sence?

Amacım üniversitelerde İngiliz Edebiyatı okuyanların yararlanabileceği bir kaynak hazırlamak değil, şiirseverlerin İngiliz şiiriyle tanışmalarını sağlamaktı. Ama bu şiirin tarihsel gelişimini de hiç olmazsa ana hatlarıyla gösterebildiğimi sanıyorum. Chaucer'dan Rönesans'ın "nükte" ağırlıklı şiirine, oradan Aydınlanma çağına, sonra da Romantiklere, ondokuzuncu yüzyıla ve giderek günümüze uzanan çizgi oldukça belirgin gibime geliyor.

Hatta belki, bunun kısa bir antoloji olması nedeniyle, uzun bir antolojide olabileceğinden çok daha belirgin.

Biraz da çeviri anlayışından söz edelim, dilersen.

Ben çevirmenlerin öneminin fazla abartılmamasından yanayım. Özellikle Türkiye'de, tarihsel nedenlerden, çevirmenlere gereğinden fazla değer veriliyor, "üstün ve büyük" kültürlerin "ilim ve irfanını" bize taşıyıp bizi de ışığa boğacak kişiler olarak bakılıyor. Bu bana hep hem biraz acı, hem de biraz komik bir durum olarak görünmüştür; bugün artık Türkiye'de başka birtakım ülkelerdekilerden hiç aşağı kalmayan yazarlar varken her zamankinden daha da komik. Herneyse, Türkiye'de olsun, dünyanın başka yerlerinde olsun, çevirmenler bana o kadar önemli gelmiyor; işlerinin ne denli zor olduğundan ve nasıl da büyük bir "yaratıcılık" gerektirdiğinden dem vuranlara karşı fazla sabrım da yok doğrusu.

Şiir çevirisi sence zor bir uğraş değil mi yani?

Hayır, değil. Ya da şöyle söyleyeyim: Her aşamada o aşamaya özgü "mahalli" zorluklar çıkabiliyor tabii, ama temel ya da "global" bir zorluk söz konusu değil. Benim "Şiir sözcüklerle yazılır" gibi bir anlayışım yok, "Şiir çevirilemeyen şeydir" gibi bir anlayışımsa hiç yok. Aforizmaseverlere bir aforizma da ben sunayım: Çevirilemeyen şey şiir değildir. Bir yapıtı oluşturan sözcükler "işe yarar" değil de "büyülü" iseler, yani başka sözcüklere dönüştürülebilir bir "anlam"ları değil de nerdeyse "fizik-

sel" denebilecek bir "varlık"ları varsa, ortada olan da aslında bir görsel sanat ya da müzik yapıtıdır ve "çevirilmesi" de, olanaklı olmadığı gibi, zaten *gerekli* de değildir. Gerçek bir şiir içinse de durum tabii böyle değil. Hegel, "Büyük şiir düzyazıya çevirildiği zaman da büyük olan şiirdir," demişti. İngiliz şiiri de bu tanıma uyan, ya da en azından "Şiir sözcüklerle yazılır" anlayışından çok bu anlayışa yakın olan bir şiir. Dolayısıyla, bir şiiri okuyup anladıktan sonra onu Türkçe'de aslına uygun bir söyleme biçimiyle yeniden kurmak büyük ölçüde bir sağduyu meselesi, bunun ötesinde bir şey değil.

"Aslına uygun" olmaktan söz ettin. Çevirilerinde vezin ve kafiye de kullandığın göze çarpıyor.

Şiirlerin asıllarındaki kafiye düzenlerini korumaya özen gösterdim. Vezin daha karmaşık bir sorun. İngilizce'de kullanılan, vurgulara dayalı vezinleri Türkçe'ye aktarabilecek kadar aruza hakim değilim açıkçası. Gene de, şairin şiir heveslisi padişaha söylediği "Sultanım vezinsiz, kafiyesiz bir şey yazmak istemişler, pek başarılı olmuşlar" sözünü anımsatan çevirilerden öteden beri hoşlanmadığım için, İngilizce'deki ses değerlerine çok ters düşmediğine inandığım hece vezinlerinden yararlanmaya çalıştım. Özgür bir koşukla daha iyi olduğuna inandığım bir tanesi hariç, bütün çeviriler çeşitli hece vezinleriyle yapıldı. Bu da hiç yoktan iyi belki, ama "ideal" değil tabii. Yahya Kemal kadar büyük bir vezin ve kafiye ustası olsaydım, İngiliz şiirini hak ettiği gibi çevirebilirdim.

İngiliz şiirinden Türkçe'ye bugüne dek yapılan çevirileri nasıl değerlendiriyorsun?

Bu yıl Nazmi Ağıl'ın gerçekleştirdiği *Canterbury Hikâyeleri* gibi, herkesin edinip okuması gereken, gerçekten görkemli bir çeviriye kavuştuk. Son olarak Donne'dan da bir derleme çıktı; başka bazı çevirilerin de hazırlanmakta olduğunu biliyorum. Ama geçmiş dönemlerde yapılanların bana çok parlak geldiğini söyleyemeyeceğim. Bir kez, gene tarihsel nedenlerden, Fransızca'dan şiir çevirisi yapanların aksine, İngilizce'den çeviri yapanlar arasında gerçek şairler yok. Dolayısıyla, bir Cahit Sıtkı ya da Orhan Veli'nin Fransızca'dan yaptığı düzeyde İngilizce'den yapılmış çevirilerden yoksunuz. İkinci olarak da, İngiliz şiiri sanki yüzlerce yıllık görkemli bir geçmişe sahip değilmiş de, 1890'larda birdenbire modernistlerle ortaya çıkmışmış gibi ele alınagelmiş. Elimizdekilerin çoğu bu yıllarla yaklaşık olarak 1950'ler arasında yazmış şairlerden yapılmış çeviriler; kalite olarak da en iyileri "özelliksiz" en kötüleri de durmuş oturmuş, ağırbaşlı şiirleri bir kabadayı Türkçe'siyle aktarmak gibi pek dilenir olmayan "özellikler"e sahip. Yalnız bundan önceki dönemde de hem İngiliz şiirinin bir geçmişi olduğundan haberdar olan, hem de bu büyük mirasın hakkını vermeyi bilen bir çevirmen var. Başka çevirileri arasında Shakespeare'in bütün sonelerini de çeviren ve bunu yalnız Türkçe'de değil, başka dillerde de o kadar sık rastlanmayan bir ustalık düzeyinde gerçekleştiren Talât Sait Halman'ın önünde saygıyla eğilmeliyiz.

İleride neler yapılmasını istersin?

Dediğim gibi, birtakım önemli çeviriler zaten hazırlanmakta. Benim de *Nüktenin Krallığı* adlı, yayımlanmayı bekleyen, bundan çok daha geniş kapsamlı bir İngiliz Rönesans şiiri antolojim var; bunu bir gün Romantik şiir ve ondokuzuncu yüzyıl şiiri antolojilerinin de izleyeceğini umuyorum. Ama asıl istediğim bu alana yeni çevirmenlerin girmeye devam etmesi. Lale Müldür ve Seyhan Erözçelik gibi iyi İngilizce bilen ve kendi şiir dünyalarını da başarıyla kurmuş olan şairler bir araya gelip akademik kriterleri fazla önemsemeden, salt sevdikleri şiirleri çevirerek İngiliz şiirinin ilk dönemlerinden bugüne uzanan, 40-50 yapıtlık bir derleme oluştursalar, ortaya çok iyi bir şey çıkacağından eminim.

---

* Şavkar Altınel'le İrvin Schick tarafından yapılan bu söyleşinin daha önceki bir versiyonu bu derlemenin yirmi şairden yirmi şiirden oluşan ilk baskısı çıktığında *Gösteri* dergisinin Haziran 1994 sayısında yayınlanmıştır.

Geoffrey Chaucer
(1340?-1400)

Keseme Yakınış

Kesem, yakınıyorum yalnız sana,
Çünkü senden başka yok hiç sevgilim.
Hafif olman acı veriyor bana;
N'olursun gel ağırlaş, keseciğim,
Yoksa, bil ölmeyi yeğleyeceğim;
Sığındım merhametine, bak, böyle:
Ağırlaş, yoksa ölümüm gelmekte!

Söz ver ki bugün son bulmadan daha,
O tatlı sesini işiteceğim,
Güneş gibi parlayacaksın ya da,
Yoktur hiç sarınf değişeceğim.
Senin izinden gidiyor yüreğim,
Avuntu, dostluk, hepsi yalnız sende:
Ağırlaş, yoksa ölümüm gelmekte!

Kesem, ışığımsın benim hayatta
Ve sensin yeryüzündeki mesihim,
Kurtar beni, kalmayayım darda,
Olmuyorsun nicedir desteğim;
Yüzüldüm, bak, kel keşişler gibiyim.
Ama sığınıyorum sana gene:
Ağırlaş, yoksa ölümüm gelmekte!

IV.Henry'e

Ey fatihi koca İngiltere'nin,
Hem kalıtım, hem seçimle kral sensin.
Sana yolluyorum bu dizeleri;
Kurtarabilirsin sen hepimizi,
Yakarışım aklından silinmesin.*

---

* Kral bu başvuruyu dikkate almış ve Chaucer'ın devletten aldığı aylığı yükseltmiştir.

John Skelton
(1460?-1529)

Bir Kafatası Üstüne

Soylu bir bayanın sözkonusu kafatasını bir işaret olarak göndermesi dolayısıyla, konuya uygun bir dille kaleme alınmış, övgüye değer, kederlendirici ve acıklı düşüncelerle dolu, tinsel içerikli bir şiir.

Korkunç işaretiniz
Sarstı beni, biliniz,
Vazgeçtim bu dünyadan,
Çünkü gördüm ki o an
Oluşmuşuz topraktan
Ve kaçış yok mezardan.

Evrensel bir kural bu:
Ölüm her şeyin sonu.
Anladım ki iyice
Saklanamaz hiç kimse,
Oyuk gözler var bize,
Kuruyup kalmış lifler,
Parçalanmış kemikler,
Kurt dolu bir ağızla
Soluyormuşçasına
Açık duran bir çene,
Görünmeden üstünde
Artık ne et, ne deri.

Dinlesin herkes beni
Ve verip dikkatini
Düşünsün şu gerçeği:
Nerde olsak bir hepsi,
Ölüm söndürür bizi,
Bozar düzenimizi.

Ne şişko göbeklere
Ayrıcalık var işte,
Ne de dünyevi zevkler
Kurtuluş için yeter.
Sayılı günlerimiz,
Mat olmak kaderimiz,
Ölüm denen o içki
Kesip nefesimizi,
Bu gözler oyulacak,
Bu gövdeler kokacak,
Bu dişler sırıtacak,
Bu ruhlar kavrulacak.

Kime sığınır o an
Kurtulmak için insan,
Başka kim var İsa'dan
Kullarına acıyan?
Ey merhametle dolu
Meryem'in iyi oğlu,
Kalkanımız ol bizim
Ki ne asla görelim
O karanlık vadiyi,
Acının dinmediği,
Ne düşelim birlikte
O şeytan dolu göle.

Bahşet inayetini,
Görebilelim seni,
Nasip et hak etmeyi
O kutsal cennetini,
Sarayına varalım,
Avuntuyu tadalım
O yüksekteki yerde,
Göğün de üstünde
Ve sonsuza dek hazla
Görelim karşımızda
Kutsal Üçlü'yü orda.
Amin.

Size bir ayna.

Sir Thomas Wyatt
(1503-1542)

Bayan, Eminim, Bir Gün Çok Konuşmadan

Bayan, eminim, bir gün çok konuşmadan
Dersiniz evet ya da hayır kısaca
Ve evetse yanıt, vazgeçip şakadan
Belirtirsiniz bunu açıkça bana.

Çağırırsınız büküp parmağınızı
Ve varsa biraz olsun merhametiniz
Yanıp tutuşan bu zavallıya karşı,
Evet mi, hayır mı, artık söylersiniz.

Evet derseniz dolarım mutlulukla,
Hayır derseniz de, dost kalırız gene,
Siz kavuşursunuz başka bir âşığa,
Ben de sizden geri aldığım kendime.

Henry Howard, Earl of Surrey
(1517-1547)

Windsor Surları Destek Olmuş Yorgun Koluma

Windsor surları destek olmuş yorgun koluma,
Çenem elimde öyle bakıyordum hüzünle;
Gördüm ki bürünmüştü yeşile gene dünya,
Çiçekler duruyordu ağaçların üstünde,
Kırlar şendi ve bir eş bulmuştu bütün kuşlar.
Geri geldi anısı birdenbire geçmişin,
Tatlı acılar, dostça, zararsız tartışmalar,
Serserice peşinden koşuş tensel zevklerin.
Kabardı yüreğimde bir sel gibi dertlerim,
Duygularıma engel olamadım ansızın:
Bulandırdı havayı derin iç çekişlerim
Ve acı gözyaşlarım elimde olmaksızın
Can katarken bahara akıp yanaklarımdan
Kendimi de aşağı atmak istedim bir an.

Edmund Spenser
(1552-1599)

Nasıl Uçsuz Bucaksız Denizlerde Bir Gemi

Nasıl uçsuz bucaksız denizlerde bir gemi
Gökteki bir yıldıza uyarak ilerlerken,
Bir fırtına çıkıp her şeyi örtüverdi mi,
Kaybederse yolunu o anda işte birden,
Güzel yıldızım bana ışık vermediğinden,
Çevriliyim ben de hep en yoğun bulutlarla;
Böyle şaşkın, çaresiz karanlıkta giderken
Görünmez tehlikeler duruyor her yanımda.
Ama umutluyum, bu fırtına durduğunda,
Hayatıma yön veren parlak Kutup Yıldızı
Tatlı ışığını sunup bir kez daha bana
Dağıtacak hüznümün bulut tabakasını.
Dolanacağım dertler içinde o ana dek,
Gizlice acı çekip kederle düşünerek.

Sir Edward Dyer
(1543-1607)

Kendi Halinde Bir Sevgi

Bir tepesi vardır en küçük ağacın bile,
Böceklerin bir zehri, kıvılcımın ısısı;
Bir gölgesi olur bir kılın bile kendince,
Acıtmaz belki fazla, ama sokar bir arı;
Hem denizin kaynağı vardır, hem bir derenin
Ve sevgi aynıdır bir yoksulla bir kral için.

Irmağın düz olduğu yerde su hep derindir,
Hiç kimse görmese de, bir yelkovan ilerler,
En kuvvetli inanç en kısa sözde gizlidir,
Ötemez ama sever gene de üveyikler.
Göz, kulak vardır da, dil olmaz sadık kalplerde,
Duyar, görür, iç çekip kırılırlar sessizce.

Sir Walter Raleigh
(1552-1618)

Nedir ki Hayatlarımız Bir Oyundan Başka?

Nedir ki hayatlarımız bir oyundan başka?
Neşelenmemiz denk müziğin hızlanmasına;
Birer kulis analarımızın rahimleri,
Hazırlayan bu kısa komediye bizleri.
Yüce Tanrı adil ve dikkatli seyircimiz,
Kaçmaz gözünden tek yanlışımız, eksiğimiz
Ve sonunda bizi güneşten koruyan mezar
Oyun bittiğinde inen perde, salt o kadar.
Böyle oynayıp geçiyoruz sahneden tek tek,
Ama ölmemiz yalandan değil işte, gerçek.

Sir Philip Sidney
(1554-1586)

Ne Mahzun Adımlarla, Ey Ay, Nasıl da Solgun

Ne mahzun adımlarla, ey ay, nasıl da solgun,
Nasıl da sessiz tırmanıyorsun böyle göğe.
Yoksa o Cennet'e yakın yörelerde bile
Kurtuluş yok mu elinden o zalim okçunun?*
Bu işlerden anlarsa benim gibi bir mecnun,
Düşmüş olmalısın sen de aşk denen o derde;
Durgunluğunda yazılı her şey ve yüzünde:
Çektiğini paylaşana apaçık durumun.
Ortak yazgılarımız madem ki, söyle bana:
Sadakatle sevmeye budalalık mı denir,
Kibirli midir güzeller sizin orada da;
Hem kendilerini sevdirmeyi bir zevk bilir,
Hem de çıkarırlar mı hep sevenlere güçlük,
Bir erdem mi sayılır göklerde de nankörlük?

---

* Sevgi Tanrısı Eros.

John Lyly
(1554?-1606)

Eros'la Campaspe

Eros'la Campaspe'm kâğıt oynamışlar,
Demişler ki kazanana öpücük var;
Eros koymuş yayını ve oklarını,
Annesinin serçe ve kumrularını
Ve kaybedince de hepsini bunların,
Koymuş o mercanını dudaklarının,
O gül tenini, kökeni bilinmeyen,
O güzel alnını, billura benzeyen,
O küçük gamzeyi, çenesinde duran
Ve kazanmış Campaspe bunları ondan;
Koyunca da en sonunda gözlerini,
Campaspe alıp kör etmiş kendisini.
Ah, Sevgi, sana böyle yaparsa yarim,
Nice olur ki zavallı benim halim?

Robert Greene
(1560?-1592)

Sir Geoffrey Chaucer'ın Portresi

Boyu öyle uzun değilmiş fazla,
Zayıfmış ve bacakları da kısa
Kırmızı çoraplarının içinde;
Başında varmış düğmeli bir bone,
Altından görünürmüş kır saçları,
Gümüş gibi temiz ve pırıltılı,
Ak sakalı güzelce kırpılmışmış,
Neşeli, güleç bir çehresi varmış;
Üstüne giyermiş bolca bir yelek,
İçine kat kat cüppe geçirerek
Su geçirmeyen, kapkalın bir bezden;
Büyük bir bıçak sarkarmış belinden,
Pabuçları genişmiş ve köşeli,
Bir yanındaymış mürekkep haznesi
Ve bir kitap tutarmış elinde de;
Tam böyleymiş o eski şair işte.

Michael Drayton
(1563-1631)

Nasıl Burdan Uzakta Birtakım Diyarlarda

Nasıl burdan uzakta birtakım diyarlarda,
Bir zavallı ölüme mahkum olursa eğer,
Cezası orantılı tutulunca suçuyla,
Deneme yapma izni ister hemen hekimler
Ve çalışır o canlı mankenin üzerinde,
Önce yarar tüm ana damarlarını tek tek,
Sonra kanı durdurur, şişler saplar gövdeye,
İyileştirir onu tekrar merhem sürerek,
Derken zehirler, ilaç verir hemen ardından,
Bahtsız adam ölmesin diye değil tabii,
Kendi bilgilerini artırmak kaygısından,
Tam bu sevdiğimin de işte zalim yöntemi:
Öldürüp diriltiyor beni hiç aralıksız,
Güzelliğinin gücü görülsün diye yalnız.

William Shakespeare
(1564-1616)

Bırak Artık, Üzülme Böyle, Yaptığın İçin

Bırak artık, üzülme böyle, yaptığın için,
Gülün dikeni olur, gümüş suyun çamuru,
Bulutlar çevresini sarar ayla güneşin,
İğrenç kurtlar kemirir en güzel tomurcuğu.
Her insan hata işler, benim bile hatam var:
Savunuyorum seni bu tür benzetmelerle,
Affetmem işlediğin suçu kendime zarar,
Günahını hoşgörmem günahından da öte;
Çünkü yaptığın için buluyorum bir neden,
Davacıyken, avukat gibi koruyorum seni,
Kendimi mahkemeye veriyorum bilmeden,
Savaşıyor durmadan bende nefretle sevgi:
Bu yüzden suç ortağı oluyorum sonunda
Merhametsizce benden çalan tatlı hırsıza.

John Donne
(1572-1631)

Ağlama Ben Giderken

Nasıl ayrılırlarsa bu dünyadan
Sessizce erdemli, olgun insanlar
Derlerken tüm dostları dört bir yandan:
Gidiyor galiba, hayır daha var,

Bırakalım biz de birbirimizi,
Fırtınalar koparmadan hiç öyle,
Günah olur göstermek sevgimizi
Sevgi dininin dışındakilere.

Korkutucudur sarsılışı yerin,
İnsanlar anlam vermeye çalışır,
Ama titreyişleri kürelerin*
Daha büyükse de zararsız kalır.

---

* Gökbilimci Batlamyos'a göre evreni oluşturan, iç içe geçmiş küreler.

Ayın altında kalan sevgililer
Kabadırlar, aşamazlar bedeni*
Ve ayrılmayı da hiç çekemezler
Çünkü yok olur her şey sevdikleri.

Oysa, bağlanmış ince bir sevgiyle,
Kendimizin bile anlamadığı,
Uslarımız yeter de artar diye
Biz bırakırız el, göz ve dudağı.

Eksilmez hiç birleşmiş ruhlarımız
Benim seni böyle koyup gitmemle;
Tam tersine, çoğalır varlığımız
Altın dövülüp incelmişçesine.

---

* Ayın üstündeki "değişmeyen" kürelerdekinin aksine, ayın altında her şeyin değişim ve çürüyüşe tabi olduğu inancına bir gönderme.

Ayrıyız çünkü, ayrıysak da eğer,
Bir pergelin iki bacağı gibi:
Sen o bacak ki görünmeden döner
Açık açık döndüğünde öteki

Ve ayrılmasa da bir an ortadan,
Eşi olduğunda uzaklaşacak,
Eğilip uzanır onun ardından,
Dönüşünü kalkıp karşılayarak.

Olacaksın hiç sarsılmaz desteğim
Giden benim tam öyle sen de işte:
Yardımınla son bulacak çemberim
Ve döneceğim başladığım yere.

Ben Jonson
(1572-1637)

Ancak Gölgesidir Kadınlar Erkeklerin

Kaçar bir gölgenin peşinden gittiniz mi,
Ama kaçtınız mı da gelir peşinizden;
Kadınlar da kaçar onları sevdiniz mi,
Ama yüz vermeyince ayrılmazlar sizden.
Gelin o zaman, ne olursunuz, söyleyin,
Gölgesi değil midir onlar erkeklerin?

Sabah ve akşamları uzundur gölgeler,
Ama sanki yokturlar öğle zamanları;
Tam öyle, güçlüdür en zayıfken erkekler,
Biz tamamken de görmezsiniz kadınları.
Gelin o zaman, ne olursunuz, söyleyin,
Gölgesi değil midir onlar erkeklerin?

Robert Herrick
(1591-1674)

Bakirelere Öğüt

Tomurcuklar devşirin vakit varken,
Hiç durmadan akıp gidiyor zaman,
Bu çiçek, bugün böyle gülümseyen,
Ölecek, bilin, yarın son bulmadan.

Güneş, ki göklerin yüce ışığıdır,
Ne kadar tırmanıp da yükselirse,
Yolunun sonu o kadar yaklaşır
Ve bir şey kalmaz batış saatine.

En iyisi ilkidir tüm çağların,
Gençlikle kan sıcaktır daha çünkü;
Ama ardından o tatlı zamanın
Daha kötü olan izler kötüyü.

O yüzden çekingenliğe yok gerek,
Vakit varken gidip bir eş edinin,
Yoksa pineklersiniz sonsuza dek,
Geçti mi günleri gençliğinizin.

Henry King
(1592-1669)

Böyledir Hayat

Kayışı gökte bir yıldızın,
Ya da uçuşu bir kartalın,
Ya da baharın güzelliği,
Ya da parlayan sabah çiyi,
Ya da bir seli dürten rüzgâr,
Ya da sudaki kabarcıklar;
Ödünç verilmiş ışığıyla
Benzer insan işte bunlara.

Rüzgâr diner, kabarcık söner,
Mevsim bahardan güze döner,
Çiy kuruyup yıldız kaybolur,
Kuş geçer, insan unutulur.

George Herbert
(1593-1633)

Geri Çeken

Tanrı yarattığında insanı
İhsan dolu bir şişe varmış yanıbaşında,
Vereyim, demiş, verebildiğim kadarını,
Dünyaya dağılmış ne kadar zenginlik varsa
Birleşip donatsın bu varlığı.

Böylece kuvvet verilmiş ilkin
Ve güzellik, akıl, onur ve haz peşinden de;
Ama Tanrı dibine yaklaşırken şişenin
Durmuş o hazineden kaldığını görünce
Yalnız huzur denen mücevherin.

Çünkü, demiş, verirsem bunu da,
O zaman kulum artık beni unutup tapar
Kendisine bağışladığım armağanlara
Ve huzuru bende değil de doğada arar,
Zararlı çıkarız ben de, o da.

Sahip olsun tüm ötekilere,
Ama işte huzura kavuşamasın bir an,
Hem zengin olsun, hem de bezgin ki böylelikle
İyiliğinden olmasa, bezmiş olduğundan
Dönsün bağrıma günün birinde.

John Milton
(1608-1674)

Gördüm Sandım Karşımda O Azizeyi Bir An*

Gördüm sandım karşımda o azizeyi bir an,
Getirilmiş mezardan bana Alkestis gibi
Jüpiterin oğlunun kocasına verdiği,**
Solgun, ama alınmış ölümün avucundan;
Kurtulmuş sanki geçip o uzun arınmadan,
Eski yasanın doğum yapandan istediği***
Ve tam umud ettiğim gibi gene görmeyi
Cennet'te bir gün hiçbir kısıtlama olmadan.
Saflığı akıyordu beyaz giysilerinden.
Yüzü örtülüyse de, yoktu ki kuşkum işte
Oluşmuştu tatlılık, sevgi ve iyilikten
Ve bulunmazdı başka bir yüz o güzellikte;
Ama uyanıverdim üstüme eğilirken
Ve geri geldi gecem doğan günle birlikte.

---

* Bu sonenin iki kez dul kalan şairin hangi eşi için yazıldığı kesin olarak bilinmemektedir.

**Kocası uğruna öldükten sonra Jüpiter'in oğlu Herkül tarafından ölüm tanrısı Thanatos'un elinden alınıp eşine geri verilen yürekli kadının öyküsüne bir gönderme.

***Tevrat'ın, yeni doğum yapmış kadınların "temizlenebilmeleri" için 66 günlük bir arınma sürecinden geçmeleri gerektiğini belirten hükmüne (bkz. Levililer 12:1-5) bir gönderme.

Sir John Suckling
(1609-1642)

Aşk Meleğine

Çek git başımdan n'olursun, güzel çocuk,
Bırak kalsın bende o değersiz boncuk;
İsteme yüreğim denen şeyi benden,
İşe yaramaz hünerini göstermen,
O üstüne düşeni yapmaz, yapsan bile sen.

Neden dersen de, geçmesiyle yılların
Bilincine vardı tüm küçük sırların
Ve şimdi artık akıllı ve somurtkan,
Kalmadı hiç farkı yaşlı bir doğandan:
Hoşlanıyor salt hemen öldürülen avlardan.

Belki toy bir genç, gerçeği bilmeyerek,
Zannedip önemli olan acı çekmek
Oturur sabırla sevgi sofrasında,
Ben en hoş ne varsa tıkınırım oysa
Ve utanmaz, isterim son yemeği en başta.

Ve o yemek yendi mi de işte bir kez,
Nasıl da çabuk kalkar masadan herkes,
İnsanlar neredeyse ne eder şükür,
Ne de davet eden kimseye teşekkür,
Salt nereye gideyim şimdi diye düşünür.

Andrew Marvell
(1621-1678)

Bir Bahçe

*Bir İç Savaşın Ardından Dizeler**

Sanki bir törene katılan askerler
Böyle saf saf dizilmiş tüm bu çiçekler:
Her yerde çok düzenli başka bir tümen
Laleler, karanfiller ya da güllerden
Ve gece geç vakit kutbun çevresinde
Yıldızlar dikkatle gezerken devriye,
Saplarda büzülmüş duran o yapraklar
Tıpkı dürülüp kapatılmış sancaklar.
Her çiçeğin küçücük kulübesinde
Bir arı o zaman nöbetçi niyetine
Ve uyuklasa da, uyandırıldı mı,
Saplar kılıcı sormadan parolayı.

---

*Kral yanlısı kuvvetlerle Parlamento yanlısı kuvvetler arasındaki İngiliz İç Savaşı

Sen, ey, sevgili, güzellik dolu ada,
Senin gibi bir bahçe yoktur dünyada,
Dört denizde bir cennet varsa, o sensin,
Tanrı yeşillendirmiş hep bizler için
Ve başkasını sokmamak amacıyla
Korumuş bu kez de sudan bir kılıçla.*
Tattık ki ah hangi uğursuz elmadan
Biz olduk ölümlü, sense böyle viran?
Nasıl da acı! Dönemez miyiz gene
O eski tatlı askerlik düzenine,
Salt bahçelerde kulelerin olduğu,
Garnizonları çiçeklerin kurduğu,
Yalnız güllerde silaha rastlandığı
Ve insanların gül kolyeler taktığı?

---

* Cennet'i koruyan ateşten kılıca bir gönderme. Bkz.Tekvin: "Ve adamı kovdu ve hayatağacını korumak için Aden bahçesinin şarkına Kerubileri ve her tarafa dönen kılıcın alevini koydu." (3:24)

Henry Vaughan
(1622-1695)

Gitmişler Işığın Dünyasına Hepsi de!

Gitmişler ışığın dünyasına hepsi de!
Duruyorum burda yalnız başıma,
Öylesine canlı ki anıları bile,
Avutuyor beni aydınlığıyla,

Parıldıyor sisli, bulanık yüreğimde
Loş bir korulukta yıldızlar gibi,
Ya da o son ışıklar, vuran bir tepeye
Gün sona erip güneş çekildi mi.

Nur içinde görüp duruyorum onları,
Işıkları sızarken günlerime,
O günlerim ki kısa, soğuk ve kapalı,
Donuk bir parıltı, ardından gece.

Ey kutsal Umut, yüce Boyun Eğiş,
Bunların hepsi yollarınız sizin
Ve onları böylece bana bu gösteriş
Küllenen sevgimi diriltmek için.

Ah, güzel ölüm, pırlantası doğruların,
Işıldayan yalnızca karanlıkta,
Neler gizli ardında toprağının?
İnsanın elinde olsa da baksa.

Yuvasını gören biri uçmuş bir kuşun
Anlar tabii onun gittiğini,
Ama nereye varmıştır sonunda yolunun,
Bunu hiç bilip söyleyebilir mi?

Ama nasıl işte an gelir de melekler
Düşlerde ruhumuza seslenirse,
Basit temleri aşıp kimi düşünceler
Cennet ışığını gösterir bize.

Bir yıldız eğer bir mezara gömülürse
Tüm parlaklığı oraya hapsolur,
Ama onu gömen el salıverirse de,
Işığıyla bütün gökyüzünü doldurur.

Ey büyük yaratıcısı ebediyetin,
Tüm evrene hükmeden ulu Tanrı,
N'olur bu zindana uzanıp artık elin
Çevirsin hücremin anahtarını.

Ya dağıtıp yok et bu sis kümelerini,
Hep merceğimin önünde dolanan,
Ya da alıp burdan götür o tepeye beni,
Dürbün kullanmaya gerek kalmayan.

John Dryden
(1637-1700)

Mr Oldham'ın* Anısına

Elveda çok geç ve çok az tanıdığım dostum,
Sana, benzerim diye bakmaya koyulmuştum;
Yakındı ruhlarımız çünkü birbirlerine,
Benimle aynı şiir kalıbındandın sen de.
Aynı nota çıkardı ikimizin sazından,
Karşıydık kötülerle aptallara her zaman.
Aynı amaç içindi gösterdiğimiz çaba,
Sonra yola çıkan ilk ulaşan oldu ama,
Nasıl Nisus düşünce basıp kaygan bir yere,
Genç dostu o yarışta onu geçiverdiyse.**
Ey böylesine çabuk olgunluğa ulaşan,
Bir şey kazanır mıydın daha fazla yaşasan?
Öğrenirdin o şeyi, bilmediği gençlerin:
Vezinlerini iyi kullanmayı dilinin.

---

* Cizvitlere yönelik bir dizi taşlamanın yazarı John Oldham (1653-1683).
** Vergilius'un Aenid'de anlattığı Nisus'la Euryalus arasındaki yarışa bir gönderme.

Ama taşlama yazmak için gerek yok buna,
Nükte ışır pürüzlü bir dizede olsa da.
Soylu bir hatadır, her şaire nasip olmaz
Fazla ateşli olup dozu kaçırmak biraz.
Toplandılarsa da tam olmadan meyvaların,
Diriydiler ve yarar salt geçmesi zamanın
Temiz ve bomboş yazmayı öğrenmesine insanın.
Bir kez daha selam ve ah, elveda, elveda,
Genç ama az ömürlü Marcellus'umuz* sana!
Sarmaşıklar, defneler çevirse de alnını,**
Kader ve karanlık şimdi kuşatıyor dört yanını.

---

* İmparator Augustus'un Vergilius tarafından övülen yeğeni.

**Antik çağda şairlere verilen taçlara bir gönderme.

John Wilmot, Earl of Rochester (1647-1680)

Sevgi ve Hayat

Geçmiş benim değil artık şimdi,
  Uçup gitti o saatler
O yok oluveren düşler gibi
Ki çoktan yiten görüntüleri
  Yalnızca bellekte sürer.

Gelecekse ortada yok daha;
  Nasıl derim ona benim?
Yalnız bu an var verilen bana
Ve onu da veriyorum sana
  Böyle anında, Phylis'im.

Sadakatsiz görüp deme bana,
  Kaypaksın, güvenilmezsin.
Yetmez mi kalmam böyle yanında
Ve sadık olmam bu an boyunca?
  Yok ki fazlasına izin.

Jonathan Swift
(1667-1745)

Şehirde Bir Sağanak

Dikkatli gözlemciler verilere bakarak
Kestirebilirler ne zaman yağmur yağacak.
Kediler oynamayı bırakıp ciddileşir,
Kuyruk kovalamayı artık sona erdirir.
Gece eve dönerken gıdıklar burnunuzu
Lağımların iki kat kötü olmuş kokusu.
Uzak ziyafetlere gitmez işini bilen:
Araba tutmak çıkar, şarap bedava derken.
Nasırlarınızdan da yağmuru sezersiniz,
Ağrılarınız artar, zonklar çürük dişiniz.
Kahvelerde görünür ne kadar aptal varsa,
Bunalmaktan söz edip veriştirir havaya.
Bu arada güneyden bir rüzgâr var gücüyle
Fırlatır kapkara bir bulutu gökyüzüne
Ve o da, tıpkı fazla içmiş bir sarhoş gibi,
Çıkarıverir gene midesindekileri.
Hizmetçi kız çabucak çamaşırları toplar
Yanlamasına gökten inerken ilk damlalar.
Böyledir uçan su bir şıllığın fırçasından,

Ama birazcık daha temizdir işte bundan;
Kaçar, söver, dönüp de bağırayım dersiniz,
Şıllık fırçayı sallar hâlâ, sizden habersiz.
Düşman çok güçlüyse de, toz da savaşır daha,
Rüzgârdan destek alıp karşı koyar yağmura,
Savrulur birlikte, bir an hasmını bırakmaz,
Yağan yağmur mu, yoksa toz mu, hiç belli olmaz.
Nereye sığınsın bu korkunç anda bir şair?
İki dev ordu birden üstüne doğru gelir
Ve karışıp bir zamka dönüşerek tozla su
Lekeleyip mahveder biricik paltosunu.

Şimdi artık yağmur hiç kesintisiz yağmakta
Ve tehdit etmektedir bu şehri bir tufanla.
Sığınıp aceleyle dükkânlara kadınlar
Pazarlık eder, ama bir şey satın almazlar.
Güneşi bekler titiz bir hukuk öğrencisi
Durup orda araba çağıracakmış gibi.
Hızla geçer bir terzi kız da onun önünden,
Coşmuş seller akarak siyah şemsiyesinden.
Değişik şekillerde gelmiş türlü insanlar
Bir sundurma altında ilk defa tanışırlar.
Son verip Tory'lerle* Whig'ler** artık kavgaya
Bakar peruklarını birlikte kurtarmaya.

---

* Muhafazakâr Parti üyeleri
** Liberal Parti üyeleri

Tahtırevan içinde hapis kalmış bir züppe
Sabırsızlanır yağmur damda gümbürdedikçe
Ve korkutucu sesler geldikçe arada bir
Elinde olmaksızın koltuğunda ürperir,
Nasıl Truva şehrine yıllarca önce bundan
Yunanlı dolu tahta at taşındığı zaman
(Ki o Yunanlılar da bizim bıçkınlar gibi
Para vermeyip yere sermiş getirenleri)
Ve vurduğunda ona Laokoon mızrakla
İçerdeki askerler korkuya kapıldıysa.

Sonra her yandan gürül gürül akan oluklar
Türlü ganimetlerle taşarak yol alırlar
Ve belli olur sanki rengiyle kokusundan
Her pisliğin geldiği nerde hangi sokaktan.
Hepsi kullanıp böyle bu ırmak kollarını
Smithfield'den, St.Pulchre'dan çizerler yollarını,
Sonunda birleşirler Snowhill'in eteğinde
Ve dökülürler Holborn Köprüsü'nün üstüne.
Kasap dükkânlarından çöpler, barsaklar, kanlar
Boğulmuş köpeklerle kokmuş küçük balıklar,
Kedi leşleri, şalgamlar sularda yuvarlanırlar.

Alexander Pope
(1688-1744)

Saraylı Bir Bayan Üstüne

Çok nadide bir şey biliyorum;
(Kıskançlık, kes sesini de dinle!)
Çok makul bir kadın tanıyorum,
Güzel, nüktedan ve bir dost hem de.

Tok ihtirasa, dedikoduya;
Ne soğuk, ne hoppaca samimi;
Neşesiyle el ele ruhunda
Gerekli bir dozda melankoli.

Tüm bunları duyunca Kıskançlık,
Diyor: Bir kusuru olsun artık!
Var ya: Herkes övünce sık sık,
Başlıyor kendisinde sağırlık.

Samuel Johnson
(1709-1784)

Dr Robert Levet'ın Ölümü Üstüne*

Gün be gün umudun boş madeninde
  Kazarken mahkumlar gibi hepimiz,
Ya patlamalara, ya çürüyüşe
  Kurban gider bir bir her desteğimiz.

İşte, neler görmüş nice yıllardan,
  İndiriliyor Levet mezarına;
Yardımsever, kötülüksüz ve candan,
  Dost bir zamanlar her dost arayana.

Hâlâ da anımsanıyor sevgiyle,
  Kendince bilgili, kendince iyi;
Az görünmesin yetişmişlere
  Onun doğal, yontulmamış erdemi.

---

* Johnson'ın evinde yaşayan ruhsatsız bir hekim için yazılmıştır.

Baygın gövde yardım aradığında
Ve kaldırdığında ölüm elini,
Onun ilacıydı koyan ortaya
Bilginin süsünü değil kendini.

Hazırdı gerekli yardımı her an
O mağara gibi korkunç yerlerde,
Yoksulların inleyerek acıdan
Yapayalnız çekildiği ölmeye.

İki ettirmeden hiçbir çağrıyı,
Azımsamadan en düşük ücreti,
Günlük yılmaz çabasıyla sağlardı
Günlük yalın gereksinimlerini.

İşledi sınırlı yetenekleri
Hiç durmadan, hiç açık bırakmadan
Ve buldu Yüce Tanrı eminim ki
Kulunu dilediğince çalışkan.

Dolu günleri, dingin geceleri
Kayıp gittiler sessizce peş peşe;
Sapasağlamdı hâlâ her bir yeri,
Seksenine yaklaşmış olsa bile.

Sonra, olmaksızın ne bir ateşi,
Ne soğuk bir düşüş elden ayaktan,
Kırıverdi ölüm canlı zinciri
Ve kurtardı onu en kolay yoldan.

Thomas Gray
(1716-1771)

Bir Köy Mezarlığında Ağıt

Çalıyor biten günün ölüm çanları şimdi,
İnek sürüleri veda ediyor kırlara,
Evinin yolunu tutuyor yorulmuş çiftçi
Bırakarak dünyayı karanlığa ve bana.

Siliniyor son ışıklarla manzara gözden,
Yoğun bir sessizlik yayılıyor ortalığa,
Vızıldayan bir böcek artık tek işitilen
Ve uykulu çıngıraklar uzak ağıllarda;

Bir de şu karşıdaki sarmaşıklı kuleden
Hüzünle dolu bir baykuş yakınıyor aya
Yalnız saltanatına gölge düşürenlerden
Yaklaşarak yıllardır gizlendiği saraya.

Gölgesinde yamru yumru karaağaçların,
Üstlerinde ufalanan toprak yığınları,
Yatırılmış hepsi içine dar bir mezarın,
Uyuyor köyün okul görmemiş ataları.

Kaldırabilir artık ne hoş sabah meltemi,
Ne kırlangıçlar, saman çatılarda ötüşen,
Ne horozun tiz, ne de borazanın tok sesi
Bir daha onları hiç yoksul döşeklerinden.

Artık onlar için hiç yanmayacak bir ocak,
İlgi göstermeyecek eşleri akşamleyin
Ve çocukları hiç koşup karşılamayacak
Yarışarak birbirleriyle öpülmek için.

Bir zamanlar olmuş ekinleri biçerlerdi,
Uğraşırlardı yılmadan inatçı toprakla,
Çift sürerken hepsi nasıl neşelenirlerdi
Ve ormanı inletirlerdi baltalarıyla.

Hiç az görünmesin işe yarar çabaları,
Küçük zevkleri ve yitik sonları onların,
Ne de bükülsün yükselmişlerin dudakları
Kısa ve yalın tarihlerine yoksulların.

Soylu olma gururu, iktidar debdebesi
Ve güzellik ve zenginlik namına ne varsa
Bekler hepsi işte o kaçınılmaz saati,
Son bulur şan denilen şey bir gün hep mezarda.

Ne de siz mağrurlar tutup onları suçlayın
Burada büyük bir anıt dikilmemiş diye,
Uzun koridorlarla görkemli tavanların
İnlediği her an övgü ilahileriyle.

Nakışlı bir kül kabı ya da canlı bir yontu
Giden soluğu geri getirmeye yarar mı?
Onurlandırmak diriltir mi bir avuç tozu,
Ölümün sağır kulağı övgüyü duyar mı?

Yatıyordur belki bu ıssız, uzak köşede
Bir zamanlar ne alevlere gebe bir yürek,
Eller sarılabilecek kral mühürlerine,
Ya da en ince çalgıları çalabilecek.

Ama göstermemiş hiç onlara işte bilgi
Zamanın cömertçe doldurduğu sayfasını,
Söndürmüş buz gibi yoksulluk alevlerini
Ve dondurmuş içlerindeki tatlı ırmağı.

Birçok pırıl pırıl ışıyan güzelim cevher
Yatar denizler dibindeki mağaralarda,
Birçok tatlı çiçek hiç kimse görmeden biter
Ve yayılır hoş kokusu çöller ortasında.

Belki bir köy Hampden'ı,* korkusuz yüreğiyle
Meydan okuyan küçük bir tarla despotuna,
Sessiz bir Milton, hiçbir zaman ermemiş üne,
Ya da kan dökmeyen bir Cromwell vardır burada.

Dinleyen senatoların alkışını duymak,
Hiçe saymak acı ve mahvolma tehdidini,
Gülümseyen bir ülkeyi zenginliğe boğmak,
Bir ulusun gözünde görmek tarihlerini,

---

* Kral I.Charles'ın diktatörce uygulamalarına karşı koyan milletvekili John Hampden (1594-1643).

Bunlar, evet, belki nasip olmamış onlara;
Ama günahları da kalmış işte sınırlı:
Ne ele geçirmişler bir tahtı katliamla,
Ne çarpıp kapamışlar merhamet kapısını,

Bastırmamışlar hiç dürtüşünü gerçeklerin
Gizlememişler utancın kızarmış yüzünü,
Doldurmamışlar mabedine lüks ve kibirin
Hiç İlham Perisi'nin yaktığı o tütsüyü.

Gözü dönmüş çılgın kalabalıktan uzakta,*
Aşırılık ne, bilmemiş istekleri bir an
Ve hayatın gürültüsüz, kuytu tabanında
Ayrılmamışlar hiç gösterişsiz yollarından.

Ama burada da basmakalıp bir anıt var
Korumak için bu kemikleri bile işte,
Acemice dizelerle biçimsiz yontular,
Durun da iç çekin, diyor gelip geçenlere.

---

* Thomas Hardy'nin ünlü romanının adı bu dizeden alınmıştır.

Türlü yanlışlarla dolu adlar ve tarihler
Kazımış cahil birileri ağıt yerine
Ve eklenmiş sonra bunlara kutsal ayetler
Bu köylüler ölümü kabullensinler diye.

Çünkü kim dayanabilir unutulmasına
Haz ve endişenin yoğurduğu varlığının
Ve edebilir biten güzelim güne veda
Dönüp bir kez özlemle ardına bakmaksızın?

Ayrılan ruh seven bir yürek arar her zaman,
Bir iki yaş dökülsün ister kapanan göz de;
Doğanın bildik sesi haykırır ta mezardan,
Yaşar alevlerimiz küllerimizde bile.

Ve unutulmuş ölüleri hatırlayarak
Bu dizelerde öykülerini anlatan sen,
Olursa bir gün birisi seni de soracak
Ulaşıp buraya senin gibi düşünürken,

Der işte belki o zaman ak saçlı bir çoban,
"Görürdük hep geçtiğini onun seher vakti
Ürkek adımlarla çiyle örtülü otlardan
Yukarı kırda karşılamak için güneşi.

"Ve altında şu yelin salladığı kayının,
Yaşlı kökleri kıvrılarak tırmanan öyle,
Bakardı çağıldayışına o küçük çayın
Cansızca uzanıp boylu boyunca her öğle.

"Şu koruda kâh gülümseyerek horgörüyle
Mırıldanırdı dalmışçasına bir rüyaya,
Kâh gömülürdü hüzne çok dertliymişçesine,
Ya da tutulmuşçasına acı bir sevdaya.

"Bir sabah görmedim her zamanki tepesinde,
Ovada ve ağacının yanında da yoktu,
Ertesi gün rastlamadım derede izine,
Ne yukarı kırda, ne koruda gördüm onu.

"Bir sonraki gün tabutunu ilahilerle
Çıkarıverdiler kilisenin kapısından.
Sizin okumanız vardır, bakın şu dizelere
Şu dikenin altında duran taşa kazınan."

Kitabe

Yatıyor burda toprağın kucağında böyle
Talih ve ünden nasibini almayan biri
Bilgi sahip çıkmadı doğduğu yoksul evde
Ve benim olacaktır o, dedi melankoli.

Gönlü zengindi, tümüyle samimiydi ruhu,
Ve büyük oldu işte ödülü de sonunda:
Bir gözyaşı vardı yalnız, verdi hüzne onu
Bir dosttu bütün istediği, kavuştu buna.

Gerek var ne daha deşmeye erdemlerini,
Ne de bulmaya herbirini zaaflarının,
Yatıyor korku ve umutla bunlar hep şimdi
Bağrında onu yaratan yüce Tanrı'sının.

William Cowper
(1731-1800)

Bir Yaban Tavşanı İçin Kitabe

Kovaladı burada böyle yatanı
Ne sıradan köpekler, ne de tazılar,
Değmedi sabah çiyine hiç ayağı,
Kulakları avcı sesi duymadılar.

Olmamıştır aksi hemcinsi Tiney'den;
Bakılıp beslense de bin bir özenle
Ve çıkmasa da bir an dışarı evden,
Erkek bir yaban tavşanıydı tümüyle.

Her gece yemeğini elimden yerdi,
Ama bu her ne kadar doğru olsa da,
Bir yandan da beni kuşkuyla süzerdi
Ve ısırırdı da fırsat bulduğunda.

Gıdası bir miktar buğday ekmeğiydi,
Süt, yulaf taneleri ve saman sonra
Ve yeşil salatayla devedikeni,
Ağzı temizlenebilsin diye kumla.

Alıç dallarını kemirirdi zevkle
Ve elma kabuğundan da hoşlanırdı;
Kütür kütür marulları beğenmezse,
Dilimlenmiş havuçtan memnun kalırdı.

Bir Türk halısıydı kır diye bildiği;
Severdi hoplayıp oynamayı orda
Ve sekip coşmayı bir karaca gibi,
Kıvrılarak bir o yana, bir bu yana.

Başlardı bu oyunlar gün batarken,
Geçerdi o saatlerde çünkü korkusu,
Oynardı ama en çok yağmur gelirken,
Ya da bir fırtına kopacak oldu mu.

Sekiz yılla beş tane dolanan ayın
Gördü işte böyle geçip gittiğini,
Her öğle içinde tembel uykuların,
Gece de oyuna vererek kendini,

Maskaralığıydı onun sevdiğim,
Çünkü unutturup düşüncelerimi
Acıyla burkulurken sık sık yüreğim
Gülümsetirdi istemesem de beni.

Şimdi yatıyor dibinde bu cevizin
Rahatça yerleştiği son yuvasında,
Bekleyerek sessizce altında yerin
Uysal Puss'un da katılmasını ona.

Puss da, yaşı Tiney'den bile ileri
Ve eğilimli artık her tür illete,
Nasıl paylaştıysa onun kafesini,
Mezarına da ortak olmak üzere.

William Blake
(1757-1827)

Sevgi Bahçesi

Kalktım Sevgi Bahçesi'ne gittim,
Rastladım görmediğim bir şeye:
Tutup bir kilise yapmışlardı
Tam çocukken oynadığım yerde

Ve "Yapmayacaksın" yazıyordu
Kapalı duran kapılarında;
Ben de döndüm Sevgi Bahçesi'ne
Hâlâ çiçek vardır diye orda

Ve gördüm ki mezarlarla dolmuş,
Çiçek değil, hep mezar taşları;
Rahipler dikenle bağlıyordu
Tüm zevklerimle arzularımı.

William Wordsworth
(1770-1850)

Lucy'nin Ölümü

Gaflet bürüyüverdi ruhumu,
Olağan korkularım durdular:
Sandım ki etkileyemez onu
Hepimizi etkileyen yıllar.

Ne hareket, ne de can teninde,
Ne görüyor, ne duyuyor şimdi;
Dönüyor yeryüzüyle birlikte
Bir kaya, bir taş, bir ağaç gibi.

Samuel Taylor Coleridge
(1772-1834)

Kubilay Han

Kubilay Han, efendisi Zanadu'nun
Yer ayırttı bir zevk kubbesine
Tam o yerde kutsal Alf'ın
Geçip içinden dev mağaraların
    Döküldüğü güneşsiz bir denize.
Verimli toprak on mil çapla
Çevrildi kule ve duvarlarla:
İçinde bahçeler, parlak dereli,
Ağaçlar tütsülü çiçekler açan
Ve ormanlar eski mi eski,
Güneşli yeşillikler kuşatan.

Ama ah o romantik yarık yamaçta,
Uzanan altında sedir ağaçlarının,
Rakipsiz o büyülü ve kutsal yerler arasında
Uluyarak dolaştığı ufalan ayın altında
Şeytan sevgililerini çağıran kadınların.
O yarıktan sonu gelmez bir kaynayışla,
Toprak kesik kesik solumaktaymışçasına
Yükselirdi bir an dev bir su sütunu,
Yarı tutuk fışkırışı kaya parçacıklarıyla dolu
Dört bir yana sıçrayan dolu taneleri
Ya da harman vakti dövülen ekinler gibi.
Ve arasında o danseden kayaların
Fışkırırdı bir an kutsal ırmak durmaksızın,
Akardı beş mil kıvrıla kıvrıla,
Geçip içinden vadilerin, ormanların,
Varıp sonra ağzına dev mağaraların
Gömülürdü çırpınarak cansız bir okyanusa.
Ve içinde bu çırpıntının duyardı Kubilay uzaktan
Atalarının seslerinin, savaştan dem vuran.
Zevk kubbesinin gölgesi
Yüzerdi ortasında dalgaların
Ve duyulurdu karışmış sesi
Fışkıran suyla mağaraların.
Az görülür bir mucizeydi gerçekten bu:
Güneşli bir zevk kubbesi ve mağaralar buzlu.

Kanun çalan bir kız
Görmüştüm bir düşte bir kez,
Bir kız Habeşistanlı,
Çalıp da çalgısını
Anlatan Abora Dağı'nı.
İçimde diriltebilsem
Bir ezgisini onun,
Öyle sevinçle dolardım ki birden
Müziğimle güçlü ve uzun
Kurardım havada o kubbeyi,
O güneşli kubbeyi, o mağaraları buzdan
Ve duyan herkes görürdü hepsini
Ve derdi bir ağızdan: Dikkatli olun, dikkatli!
Uçuşuyor saçları, parlıyor gözleri!
Uzak durun elinizden geldiğince ondan
Ve kapatın gözlerinizi kutsal bir korkuyla
Çünkü beslenmiştir o özsuyla
Ve süt içmiştir Cennet'in ırmaklarından.

Walter Savage Landor
(1775-1864)

Yetmişbeşinci Doğum Günümde

Boğuşmadım kimseyle; yoktu değecek buna,
Doğayı sevdim önce ve sanatı ardından;
Isıttım ellerimi hayatın yalımıyla,
Sönüyor artık, ben de gidiyorum buradan.

Leigh Hunt
(1784-1859)

Öpüş

Jenny öptü beni gördüğü an
Fırlayıp yerinden mutlulukla.
Çalarsın her tatlı şeyi, zaman,
Unutma, yaz listene bunu da;
De yorgunum, doluyum hüzünle,
De tatmadım sağlığı, serveti,
De yaşlıyım, ama şunu ekle:
Jenny öptü beni.

George Gordon, Lord Byron
(1788-1824)

Dolaşmayacağız Artık Hiç Demek

Dolaşmayacağız artık hiç demek
Sabahlara kadar eskisi gibi,
Hālā sevgi dolu olsa da yürek
Ve hâlā donatsa da ay gökleri.

Çünkü kılıç yaşıyor çok kınından,
Yıpranıyor göğüs ruhun elinde
Yürek de nefes almalı bir zaman
Ve durup dinlenmeli sevgi bile.

Gece sevgililer için olsa da,
Tan ağarsa da ah nasıl da erken,
Dolaşmayacağız artık bir daha
Ay ışığı göklerden süzülürken.

Percy Bysshe Shelley
(1792-1822)

Ozymandias

Eski bir diyardan bir gezgin dedi ki bana:
Çölde duruyor bir çift büyük, gövdesiz bacak
Ve onların yanında, yarı gömülmüş kuma,
Taştan, haşin bir insan yüzü, ortadan çatlak,
Burkulmuş dudakları ve çatık kaşlarıyla
Gösteren o alaycı yontucunun çok iyi
Kavradığını bütün o hırçın duyguları,
Bir zamanlar canlı bir yüreğin beslediği
Ve şu sözler yazıyor üzerinde tabanın:
"Ozymandias'ım ben, bilin ki, krallar kralı;
Kendini büyük sanan bir kez de bana baksın!"
Kalmamış başka bir şey, tek bir parçacık bile,
Çevresinde o koca, harap olmuş anıtın
Uzanıyor hep kumlar göz alabildiğine.

John Clare
(1793-1864)

Varım*

Varım; ama neyim, ne bilen var, ne aldıran,
Salt eski bir anıyım dostlarımın gözünde,
Yalnızım saldırırken dertler bana her yandan,
Bir çıkıp bir inip bu unutuluş içinde,
Kösnüyle dolu ruhlar gibi kıvranaraktan;
Ama gene de varım ve yaşıyorum işte,

Savrularak içine bu terk edilmişliğin,
Atılarak bir korkunç hayaller denizine,
İzine rastlayıp ne hayat, ne de sevincin
Karşılaştığım yalnız batmış sevgilerimle;
En yakınlarım bile uzak duruyor benden,
Hatta daha da uzak bütün ötekilerden.

---

* Şairin ömrünün son yıllarını geçirdiği akıl hastanesinde yazılmıştır

Özlüyorum kimsenin hiç gitmediği bir yer,
Bir yer, ne gülüş, ne de gözyaşlarıyla dolu;
Bulunayım orada salt Tanrı'mla beraber,
Uyuyayım çocukken uyuduğum uykuyu,
Dokunmadan ne kimse bana, ne ben kimseye,
Altımda çimenler ve üstümde gök kubbeyle.

John Keats
(1795-1821)

Chapman'ın Homer'ine İlk Kez Göz Attığımda*

Gezdim o altın dolu diyarlarda yıllarca
Konuğu olup nice ülke ve krallıkların,
Çevresini dolaştım batı adalarının,
Yönetilen Apollon'un kulu ozanlarca.
Tabii kulağıma sözü gelirdi bolca
Yüce Homer'in elinde geniş bir alanın,
Ama doldu içime havası ilk oranın
Chapman'ın güçlü ve yüksek sesini duyunca.
Bir gökbilimci gibi duydum o an kendimi,
Birden bulan bilmediği yeni bir gezegen,
Ya da Kortez sanki, süzdüğünde kartal gibi
İlk kez Pasifik'i--adamları bakışırken,
Türlü karışık tahminlerle dolu içleri--
Tek söz etmeden, Darien'de sarp bir tepeden.

---

* Bu şiir Keats George Chapman'ın (1559?-1634) *Şairler Prensi Homer'in Bütün Yapıtları* adlı çevirisini bir dostundan ödünç aldıktan sonra yazılmıştır.

Alfred, Lord Tennyson
(1809-1892)

Parçalan, Parçalan, Parçalan

Parçalan, parçalan, parçalan,
Deniz, soğuk taşlarda şimdi!
Dile getirebilseydim ah
İçimdeki düşünceleri.

Balıkçının tasasız oğlu
Oynuyor hep kızkardeşiyle;
Tasasız bir gemici çocuk
Şarkı söylüyor teknesinde

Ve gidiyor güzel gemiler
Böyle kuytu limanlarına;
Ama o yok olup gitmiş el
Ve o ses dönmez artık bana!

Parçalan, parçalan, parçalan,
Deniz, kayalıklarda şimdi!
Mutluluğu o ölmüş günün
Gelmez asla artık geri.

Robert Browning
(1812-1889)

Eski Düşesim

Karşı duvarda gördüğünüz eski Düşesim,
Bana olağanüstü görünür hep bu resim:
Bütün bir gün çalıştı Fra Pandolf'un elleri
Ve duruyor orada işte canlıymış gibi.
Dilerseniz oturup bakın, hiç çekinmeyin,
Fra Pandolf'un adını kasten kullandım demin,
Çünkü ne zaman olup yabancı biri baksa
O yüzdeki derin ve içten gelme bakışa,
Hemen çevriliverir benim yüzüme gözü
(Bir ben açabilirim bu perdeleri çünkü)
Sormak için salt cesaret beklermişçesine
O bakış nasıl olup orda belirdi diye.

Bunu ilk kez düşünen siz değilsiniz, bilin.
Söyleyeyim: Değildi hiç de kocası için
Gördüğünüz o gamze Düşesin yanağında:
Fra Pandolf demişti belki gelip de usuna,
"Pelerini örtüyor leydimin bileğini"
Ya da "Nasıl yakalar resim o pembeliği,
Boğazınıza doğru yayılan yüzünüzden?"
Mutlu olurdu Düşes böyle küçük şeylerden,
Ansızın o gamzeyle aydınlanırdı yüzü:
Nasıl desem? Çok kolay hoşnut olurdu gönlü,
Kolay etkilenirdi, severdi neye baksa
Ve hemen hemen yoktu bir şey bakmadığı da.
Onun gözünde birdi hepsi: Armağan benden,
Kızıllıkla kaplanan Batı güneş batarken,
Uzattığı kirazlar işgüzar bir aptalın
Gezerken arasında meyva ağaçlarının,
Terasın çevresinde bindiği beyaz katır,
Hepsi de aynı tatlı sözlerle karşılanır
Ya da hiç yoktan aynı kızarışı görürdü.
Demiyorum ki ihmal edeydi teşekkürü,
Ama benden aldığı dokuz yüz yıllık adla
Ucuz armağanlar sanki bir gibiydi ona.
Tabii kim alçaltır kendini deyip bunu?
Söz gücünüz olsa (ki benim yoktur) ve onu
Alıp deseniz: "Şu ya da bunda kusurlusun,

Burda kalıyor, şurda ileri gidiyorsun"
O da usulca, tek ses etmeksizin dinlese
Ve çabalamasa hiç gitmeye tersinize,
Bu kadarı bile bir tür alçalmak olurdu
Ve alçalamam ben hiç. Gülerdi, evet doğru,
Bana da, ama kime gülmezdi ki o gözler?
Emir verdim sonunda, kesildi tüm gülüşler.
Şimdi duruyor hālā canlıymış gibi orda.
Kalkın artık inelim aşağı konuklara.
Efendiniz Kontun o bilinen cömertliği
Çeyiz konusunda hiçbir haklı isteğimi
Geri çevirmemeye yetecektir, eminim,
Kızının kendisiyse de asıl dilediğim,
Size dediğim gibi. Gelin lütfen benimle.
Yalnız bakın şu ender dedikleri Neptün'e
Bir deniz atını terbiye etmekte olan,
Innsbrucklu Claus'un döktüğü benim için bronzdan.

Edward Lear
(1812-1888)

Nasıl da Hoş Tanımak Bay Lear'ı

Nasıl da hoş tanımak Bay Lear'ı,
  Bütün o cilt cilt kitapları yazan;
Aksi ve garip diyor bazıları,
  Ama bazıları da memnun ondan.

Sahibi somut düşünen bir beynin,
  Şaşılacak bir büyüklükte burnu,
Yüzüyse de korkunca yakın çirkin,
  Sakalı andırıyor bir peruğu.

İki gözü, iki de kulağı var,
  Baş parmak on parmağından ikisi;
O da şarkı söylerdi bir zamanlar,
  Sessizler arasında ama şimdi.

Oturuyor güzelim bir odada,
  Her yanı kitapların doldurduğu;
Deviriyor kadehlerce Marsala,
  Ama olmuyor hiç sarhoş olduğu.

Bir dolu arkadaşı var her türden,
Bizim Foss yaşlı kedisinin adı,
Bir küre sanır gövdesini gören
Ve var garip mi garip bir şapkası.

Giydiğinde beyaz yağmurluğunu
Çocuklar takılıyor hep peşine,
Diyerek, "Gecelik midir, nedir bu?
Bakın ayol şu çatlak İngiliz'e!"

Denize karşı oturup ağlıyor,
Ağlıyor tepelerde dolaşırken,
Gözleme ve losyon satın alıyor
Ve çikolata karidesler bazen.

Yarı hakim ancak İspanyolca'ya,
Gazozla iyi değil hiç arası:
Tükenmeden günleri bu dünyada
Nasıl da hoş tanımak Bay Lear'ı.

Emily Brontë
(1818-1848)

Görebilen

Ev sessizlik içinde, herkes uyumuş çoktan;
Yalnız birisi var kar yığınlarına bakan,
Süzerek her bulutu, irkilerek her yelden,
Karı dağıtıp inleyen dallara boyun eğdiren.

Ocakta sıcak ateş, yerde yumuşak halı,
Yok camdan, kapıdan bir parça soğuk sızdığı;
Küçük lamba yanıyor hiç titremeden güçle:
Ayarladım yoldakine kılavuzluk etsin diye.

Kibirli babam, kaş çat; öfkeli annem, söylen,
Adam takın peşime, dem vurun rezaletten:
Ne siz, ne casusunuz bulacaksınız, bilin,
Kim olduğunu her gece karı geçen o meleğin.

Sevdiğim gelecektir farkına varılmadan,
Gizli gücü koruyup onu her tür tuzaktan;
Öğrenemeyecek kimse adını onun benden,
Hayatımdan bile olsam bir şey dememem yüzünden.

Yan, küçük lamba, öyle, hiç titremeden parla.
Susun, bir kanat sesi işte şimdi havada:
Garip Güç, geliyorsun bana böyle her zaman,
Ben kudretinden eminim, emin ol sen de vefamdan!

Matthew Arnold
(1822-1888)

Gene Marguerite'e

Evet, adalar gibi hayat denizinde,
Aramızda derin, uğuldayan boğazlar,
Bu kıyısız, köpürmüş suların üstünde
Yalnız yaşıyoruz biz ölümlü yığınlar.
Adalar duyup kuşatan akıntıları
Seziyor nasıl sınırlı olduklarını.

Ama işte ay doğduğunda üstlerine
Ve baharda estiğinde tatlı meltemler
Ve vadilerinde yıldızlı gecelerde
Öttüğünde o büyülü sesli bülbüller,
Ulaşıyor nameler kıyıdan kıyıya,
Aldırmadan bir an olsun boğaza, suya.

Yayılıyor bir özlem yeis kadar derin
En iç noktasına dek mağaralarının
Ve oluyor ki o anda adalar emin
Parçasıydılar vaktiyle aynı kıtanın.
Ama aramızda bu su ovası şimdi--
Ah, sınırlarımız yeniden birleşseydi!

Kimin acımasız buyruğu ki böyle bu
O özlem alevi sönüyor doğduğu an
Ve boşuna oluyor hep bu derin arzu?
Bir tanrı, bir tanrı adaları ayıran
Ve birbirimizden uzaklaştıran bizi
Sokup aramıza engin, tuzlu denizi.

Dante Gabriel Rosetti
(1828-1882)

Sütleğen

Rüzgâr çırpındı, gevşedi ve dindi,
Ağaçlarla tepeleri terk etti;
Rüzgârdı itip götüren gövdemi,
Dinince gene o oturttu beni.

Dizlerimin arasındaydı alnım;
"Ah," demedi büzülmüş dudaklarım,
Çimenlere değiyordu saçlarım,
Son bulan günü duydu kulaklarım,

Açık gözlerim çevriliydi yere
Ve doluydu salt bir dizi bitkiyle,
Gördüm böylece kuytu bir köşede
Sütleğeni üçlü çiçekleriyle.

Olur büyük bir acıdan kalmasa
Ne bir ders, ne de bir anı insana;
Bir şey var aklıma giren o anda:
Sütleğen üçlüymüş, bilirim hâlâ.

Algernon Charles Swinburne
(1837-1909)

Proserpina'nın* Bahçesi

Bu yerde, tüm dünyanın sessiz olduğu,
Bu yerde, benzediği hep acıların
İnsanın çok uzak düşlerde duyduğu
Sesine ölü yaprak ve dalgaların,
Bakıyorum ekinlerin bitişine,
Hiç durmadan ekilip biçilişine,
Harmanın, hasadın gelip geçişine:
Her şeyde hali uykulu ırmakların.

Bezmişim çoktan gülmekten, ağlamaktan
Ve tüm o gülen ve ağlayanlardan da,
Bezmişim bir gün gelip olacaklardan
Ekenler biçebilsin diye sonunda,
Bezmişim tüm günlerden ve saatlerden,
Hepsi koncalar verimsiz çiçeklerden,
Bezmişim arzular, düşler ve güçlerden
Ve her şeyden artık, uykunun dışında.

---

* Ölüler tanrıçası

Burda ölüm yanıbaşında hayatın
Ve sürüyor fark edilmeden uzakta
Cansız dalgalarla ıslak rüzgârların
Yön verişi güçsüz gemi ve ruhlara;
Savruluyor oradan oraya hepsi,
Bilmeksizin hiç nereye gittiğini,
Ama esmiyor o rüzgârların teki
Ve yetişmiyor öyle bitkiler burda.

Bulamazsınız kırları, koruları,
İzi yok süpürgeotunun, asmanın,
Yalnızca çiçeksiz haşhaş koncaları,
Yeşil üzümleri Proserpina'nın,
O soluk sazlıklar, uğuldayıp duran
Ve içinde bir yaprak bile açmayan
O tek bitkiden başka, kaynağı olan
Ölüler için ölümcül bir şarabın.

O isimsiz ve sayısız ölüler ki
Kısır tarlalarda, altlarında toprak,
Geçirir sabaha dek vakitlerini
Başları eğik bir halde uyuyarak
Ve bir ruh gibi, fazlasıyla geç gelen,
Ne Cennet, ne de Cehennem'de istenen,
Güçlükle sıyrılıp bulutlarla sisten
Söker ta karanlığın içinden şafak.

Gücü olsa insanda yedi kişinin,
Ölüme varır gene de işte yolu
Ve bekler ne o ödülleri Cennet'in,
Ne de Cehennem'in acıları onu;
İnsan güzel olsa bile güller kadar,
Güzelliği gene bulanır ve solar
Ve sevgi belki her zaman iyi başlar,
Ama iyi olmaz ne yazık ki sonu.

Ötesinde teraslarla kapıların
Duruyor başında yapraktan bir taçla
Ölümlü her şeyi ayrım yapmaksızın
Ölümsüz eliyle toplayan tanrıça;
Dudakları daha çekici ve narin
Dudaklarından ondan korkan sevginin
Bütün o kaynaşan kalabalık için,
Gelen her çağla her ülkeden buraya.

Bekliyor birer birer tüm varlıkları,
Bekliyor her insanı dünyaya gelen,
Unutuyor annesi olan toprağı,*
Habersiz artık meyva ve ekinlerden
Ve bahar, tohum, kırlangıç uyup ona
Geliyorlar hep birlikte bu diyara,
Yer olmayan tatlı yaz şarkılarına
Ve bir tane bile çiçek görülmeyen.

---

* Proserpina, toprak ve bereket tanrıçası Demeter'in kızıdır.

Buraya geliyor kuruyan sevgiler,
Yaşlı sevgiler, kanatları yorulan,
Geliyor tüm o ölüp gitmiş seneler
Ve geliyor ne varsa mahvolmuş olan:
Ölmüş düşleri unutulmuş günlerin,
Açmamış koncalar, döktüğü karların,
Avare yapraklar, kaptığı yellerin
Ve kızıl artıklar harap baharlardan.

Emin olamayız kalıcı mı keder
Ve hiç kalıcılığı yoktur neşenin,
Bugün yarın geldi mi yok olup gider,
Zaman dinlemez sözünü hiç kimsenin
Ve sevgi de yorulup sabırsızlanır,
Yalnızca yarım ağızla hayıflanır
Ve uzak gözlerle, unutmaya hazır,
Ağlar bitmesine her zaman sevginin.

Kurtulmuş ille de yaşamak hırsından,
Olmadan umut ve korku içimizde,
Şükrediyoruz kısaca bir ağızdan
Kimlerseniz, ey tanrılar, işte size
Ki hiç kimse yaşamıyor sonsuza dek,
Ölenler için yok bir daha dirilmek
Ve bir yerlerde kıvrılıp bükülerek
Varıyor en yorgun ırmak da denize

Ve uyandırıyor ne güneş, ne yıldızlar,
Ne de değişen ışıkları göklerin,
Ne denizlerde çalkanıp duran sular,
Ne görüntüsü, ne sesi hiçbir şeyin,
Ne yaz, ne güz yaprağının dokunuşu,
Ne gece, ne gündüz herhangi bir olgu,
Artık yalnız hiç bitmeyecek bir uyku
İçinde hiç bitmeyecek bir gecenin.

Thomas Hardy
(1840-1928)

Kötü Yola Düşen Kız

"A, Melia, olur şey değil hiç vallaha bu!
Kim derdi rastlayayım sana kentte doğrusu?
Hem bu güzel giysiler, bu gösteriş de ne ki?"
"Haberin yok mu senin, düştüm," dedi öteki.

"Gitmiştin, üstün başın görünmez paçavradan,
Usanıp hep patates söküp kök kazımaktan;
Şimdi tüyler takmışsın ve kolun bilezikli!"
"Giyiniriz düşünce böyle," dedi öteki.

"Kabaydı konuşuşun köydeyken, derdin, 'ha', 'hu',
'Amca' değil 'amuca', 'kapı' yerine 'kapu';
Ama şimdi olmuşsun, kız, bir hanımefendi."
"Eh, inceliyor düşen biraz," dedi öteki.

"Mor ve ablaktı yüzün, pençe gibi ellerin,
Oysa artık pespembe ve yumuşacık tenin
Ve giymişsin o küçük, zarif eldivenleri!"
"İş yapmaz düşenler de, ondan," dedi öteki.

"Evdeki yaşantına korkulu bir düş derdin,
Boyna başını tutar ve içini çekerdin;
Görüyorum sıkıntının sende kalmamış izi!"
"Can geliyor düşene, doğru," dedi öteki.

"Benim de olsa güzel bir giysim, gül bir tenle
Takıp takıştırarak gezinsem kentte böyle!"
"Olmaz kaba bir köylü kız için senin gibi,
Düşmemişsin ki sen, bir tanem," dedi öteki.

Gerard Manley Hopkins
(1845-1889)

Tanrı'nın Görkemi

Tüm dünyayı dolduruyor Tanrı'nın görkemi:
Sanki bir şimşek, bir varak yaldızdan sıçrayan,
Ya da bir parça yağ, yavaşça sızıp yayılan.
Öyleyse neden saymıyor kimse onu şimdi?
Kaç kuşak çiğnedi, çiğnedi, çiğnedi yeri;
Her şey yandı ticaretten, kirlendi uğraştan,
İnsan izi, kokusu; toprak çıplak bir yandan
Ve bilmiyor kunduralı ayak hissetmeyi.

Ama gene de tükenmiyor doğa hiç işte;
Büyük bir tazelik gizli her şeyin bağrında
Ve Batı karanlığa gömülmüş olsa bile,
Şafak söküyor, bakın, boz bulanık Doğu'da;
Çünkü Kutsal Ruh dünyaya bekçilik etmekte
Sımsıcak yüreği ve parlak kanatlarıyla.

A. E . Housman
(1859-1936)

104

Uzak Ülke

Esiyor öldüren, keskin bir rüzgâr
O uzak ülkeden ta yüreğime:
Ne o hatırlanan mavi yamaçlar,
Tüm o kiliselerle çiftlikler ne?

O kaybolmuş memnunluk ülkesidir,
Görüyorum bütün açıklığıyla,
O mutlu yollar, geçtiğim hep bir bir
Ve dönemeyeceğim hiç bir daha.

Rudyard Kipling
(1865-1936)

Danny Deever

"Neden çalıyor borazanlar, çalıyor böyle?' dedi erat.
"Bizi çağırmak için, bizi çağırmak için," dedi Çavuş.
"Neden yüzün öyle bembeyaz, bembeyaz olmuş?"
dedi erat.
"Ürperiyorum düşündükçe göreceğimi," dedi Çavuş.

Asıyorlar Danny Deever'ı, çalıyor işte ölüm marşı,
Birlik merasim alanında, kurulmuş bugün
darağacı,
Düğmelerini kopartmışlar, sökmüşler hep
pırpırlarını
Ve asıyorlar Danny Deever'ı bu sabah.

"Arka sıradakiler neden soluk soluğa?" dedi erat.
"Hava çok soğuk da, hava çok soğuk da ondan,"
dedi Çavuş.

"En ön sıradaki o adam neden bayıldı?" dedi erat.
"Güneş dokunmuş olsa gerek, güneş dokunmuş,"
dedi Çavuş.
Danny Deever'ı asıyorlar, getirdiler alana işte,
Durdurdular Danny Deever'ı hemen tabutunun
önünde,
Sallanacak pis katil köpek geçmeden bir otuz
saniye;
Asılıyor, görün, Danny Deever bu sabah!

"Koğuşta yatardı sağımda, ordaydı yeri," dedi erat
"Bu gece uyuyacak artık çok uzaklarda," dedi Çavuş
"Bira ısmarlamıştı bana kim bilir kaç kez," dedi erat.
"İçiyor tek başına acı bir bira şimdi," dedi Çavuş.
Danny Deever'ı asıyorlar, bakışınızla çivileyin;
Vurdu uyuyan bir askeri, sekmesin gözü birinizin,
Yüz karası dokuz yüz adet hemşehrisiyle bu
birliğin
Asılırken Danny Deever böyle bu sabah.

"Nedir ki o karaltı, duran güneşe karşı?" dedi erat.
"Danny Deever can çekişiyor var gücüyle," dedi
Çavuş.
"Yukardan gelen bu inilti nedir ki peki?" dedi erat.
"Geçiyordur başlarımızın üstünden ruhu," dedi
Çavuş.

Çünkü bitirmişler işini, çalıyor yürüyüş marşı,
Dörtlü sıra oldu askerler, birlik terkediyor alanı,
Her genç nefer titriyor, akşam mecburen dikecek
birayı
Astıktan sonra Danny Deever'ı bu sabah.

W. H. Auden
(1907-1973)

Şarkı

"Nereye, ey at süren?" dedi durup düşünen.
"O vadi ölümcüldür fırınlar yandığında,
Ötede bir çöplük var, kokusu cinnet saçar,
Uzunların döndüğü mezar, bak, işte şu da.

"Sen sanıyor musun ki, giden," dedi titreyen,
"Geçide ulaşmanı bekleyecek karanlık,
Dikkatle seçerek ve katı taştan geçerek
Adımların bulacak çimenlerde rahatlık? "

"Aman o kuş da neydi, işiten?" dedi ürken.
"Ağaçlarda bekliyor esrarlı bir karaltı,
Geliyor bak ardından bir gölge hiç durmadan
Ve teninin renginden belli yutmuşsun hapı."

"Bu evden dışarıya, düşünen," dedi süren,
"Ya senin adımların, titreyen?" dedi giden,
"Sensin aradıkları, ürken," dedi işiten,
Oradan ayrılırken, oradan ayrılırken.

Philip Larkin
(1922-1985)

Güvercinler

Kıpırdıyorlar kiremitlerde birlikte,
Batıdan gelen yağmura dönük sırtları,
Damlalar çarpıyor rüzgârda tüylerine.
Seviyorlar sıcaklık yayan bacaları
Ve kış ışığı ağır ağır tükenirken
Ayırt edilmez oluyorlar tuğlalardan,
Pırıl pırıl, yamuk bir ay doğup ardından
Gösteriyor onları kapkara uyurken.

Chaucer, Skelton, Wyatt, Howard, Spenser, Dyer, Raleigh, Sidney, Lyly, Greene, Drayton, Shakespeare, Donne, Jonson, Herrick, King, Herbert, Milton, Suckling, Marvell, Vaughan, Dryden, Wilmot, Swift, Pope, Johnson, Gray, Cowper, Blake, Wordsworth, Coleridge, Landor, Hunt, Bayron, Shelley, Clare, Keats, Tennyson, Browning, Lear, Brontë, Arnold, Rosetti, Swinburn, Hardy, Hopkins, Housman, Kipling, Auden, Larkin.

ŞAVKAR ALTINEL

1953 yılında İstanbul'da doğan Şavkar Altınel, Chicago Üniversitesi İngiliz Edebiyatı Bölümü'nden mezun olduktan sonra Glasgow Üniversitesi'nde aynı dalda doktora yaptı. Şimdi İngiltere'de yaşıyor.

İngiliz şiirinden yaptığı çeşitli çeviriler kadar kendi şiirleriyle de tanınan Altınel'in şiirlerini derlediği iki kitabı var: Kraliçe Viktorya'nın Düşü (1991), Gece Geçilen Şehirler (1992).

ISBN 975-329-052-7